

BIBLIAI SZABADEGYETEM

DÁNIEL KÖNYVE

Előadó: Szabó János

Amikor kezünkbe veszünk egy könyvet, általában találunk egy részt, amely arról szól, hogy ki és miért ajánlja az olvasók figyelmébe az érintett könyvet. Igyekeznek megnyerni ezekhez az ajánlásokhoz az adott témakörben ismert és jártas szakembereket, újságírókat, színészeket, akár énekeseket.

Ha egy ilyen „borító” kerülne Dániel könyvére, vajon ki lenne a legismertebb és leg-autentikusabb ajánlója ennek a könyvnek? Véleményem szerint maga Jézus Krisztus. Az egész könyvre érvényes felhívása, amelyet a prófétai irat egyik kijelentésére mutatva tett: „**a melyről Dániel próféta szólott, ott áll a szent helyen (a ki olvassa, értse meg)**”. (Máté 24:15)

Luther Márton (1483-1546) így határozta meg, miért olyan értékes ez a könyv, miért annyira hasznos és reménységet adó a tanulmányozása minden keresztény számára: „*Dániel próféciái nem egyedül azért írtattak, hogy e történetről és az elközelgő sanyarúságokról tudomást szerezzünk, és kíváncsiságunkat új hírekkel elégítsük meg, hanem hogy a jámborok megvigasztaltassanak, szívük felviduljon, hittel és reménységgel erősíttessenek meg állhatatosságukban: mert itt szemükkel és fülükkel is meggyőződhetnek arról, hogy nyomorúságuknak egyszer vége szakad, megszabadulnak a bűnöktől, a haláltól, az ördögtől, és minden gonoszságtól... Láthatjuk, hogy Dániel látomásait és álmait minden rettenetük ellenére víg szívvel fejezi be, Krisztus és országa eljövételét ígérve... Aki tehát haszonnal akarja fogatni... [annak] szíve Üdvözítőnk, Jézus Krisztus bizonyosan megígért eljövételével vigasztalódják és teljék meg, mert Ő az, aki üdvösséggel és boldogsággal megvált bennünket.*” (Előszók a Szentírás könyveihez, Magyarországi Luther Szövetség, Budapest, 1995; 95–96.o)

Kálvin János (1509-1564) néhány gondolata Dániel könyvével kapcsolatban: „*Dániel próféta könyve következik az alábbi megjegyzések után, s ennek haszna majd jobban meglátszik, ahogyan haladunk előre, mert nem lehet azonnal alkalmas módon elmagyarázni... Most visszatérek arra, amivel kezdtem, nevezetesen hogy meglássuk pár szóban, mennyire hasznos ez a könyv Isten egyháza számára. Először is, maga a témája mutatja, hogy Dániel nem a saját megítélése alapján beszélt, hanem bármit mondott, azt mind a Szentlélek diktálta... nem sajnáljuk megtenni, ha elismerjük, hogy Dániel csak a Szentlélek eszköze volt, aki soha semmit nem mondott sajátmagából kiindulva. S a megszerzett tekintélye, amely arra indította a zsidókat, hogy tökéletesen megbízzanak a tanításában, ránk is kiterjed. Valóban szégyenteljes és aljas a hálátlanságunk, ha nem öleljük őt magunkhoz Isten prófétájaként, akit a kaldeusok is kénytelenek voltak tisztelni – az a nép, akikről közismert, hogy tele vannak babonával és góggel. Ez a két nemzet, az egyiptomiak és a kaldeusok mindenki más fölé helyezték magukat. A kaldeusok ugyanis úgy vélték: csakis bennük lakozik a bölcsesség. Ezért sohanem ismerték volna el Dánielt, míg a valóság nem kényszerítette őket erre, s az arra vonatkozó megvallás, miszerint ő Isten igazi prófétája, ki nem csikarta volna ezt belőlük. Miután Dániel tekintélye ezen a módon nyert megerősítést...*” (Kálvin János, Magyarázat Dániel Prófétája könyvéhez, <http://hu.scribd.com/doc/100680217/3/Daniel-konyvenek-hitelessege>)

Isaac Newton,- „*Dániel a legnagyobb tiszteletnek örvendett a zsidók körében Hadrianus római császár idejéig. Aki elveti a próféciáit, a keresztény vallást veti el, mivel ez a vallás a Messiásra vonatkozó próféciáján alapul...Dániel a legvilágosabb az időrendben, és a legkönnyebben érthető, és ezért az utolsó időre vonatkozó dolgokban őt kell kulccsá tenni a többiekre nézve...*” (Isaac Newton, The Prophecies of Daniel and the Apocalypse, Hyderabad, India: Printland Publishers, 1998.)

Dániel könyve ugyanakkor az Ószövetség egyik legvitatottabb könyve. Vitatják szerzőségét és ebből kifolyólag keletkezésének, írásba foglalásának idejét is.

Szerzőség és keletkezés:

1. Vannak, akik úgy hiszik, hogy Dániel egy valós történelmi személy volt, és a Kr.e.-i VII-VI. században élt;
2. Van azonban más feltételezés is- miszerint Dániel könyve a Kr. e.-i II. században, a makkabeus szabadságharcok idején keletkezett, és írója nem Dániel volt, csupán egy olyan személy, aki használta a nevét és el akarta hitetni, hogy a Kr.e.-i VI. századból származik a könyv. Az indok nagyon egyszerűen hangzott: „senki nem mondhatja meg a jövőt, csak a múlttól tehet bizonyosságot.” A keresztyénség harmadik évszázada még alig kezdődött el, mikor a könyvhitelességét máris heves támadás érte Porphyrios élénk kételkedése miatt.

Számos régészeti bizonyosság és logikai érv meggyőzően tanúskodik amellett, hogy Dániel könyve semmiképpen nem keletkezhetett a feltételezett késői időszakban, hanem a Kr. e.-i, VI. századra kell tenni keletkezése idejét:

- Az archeológiai leletek tanúsítják a szerző kiváló tájékozottságát a Kr.e.-i 6. századi babilóniai és perzsa viszonyokról. Belsazar neve, és a vele kapcsolatos megjegyzések az egyik legfontosabb bizonyosság. Olyan pontossággal ír eseményekről, szereplőkről, kulturális szokásokról, melyet csak szemtanú tudott megtenni, 400 évvel később semmiképpen. A 2. fejezet 4. versében vált át a leírás héberről arám nyelvre, amikor a bölcsék szíriai nyelven szólnak a királyhoz. (Az arám vagy szír nyelv volt ebben az időben a birodalom közigazgatásának nyelve.)
- A Holt-tenger melletti Qumránban 1947-ben talált Dániel könyve kéziratrövedékek a Kr. e.-i, 2-1. századból valók. Ekkor Dániel könyve már széles körben elterjedt irat volt, erről tanúskodik az, hogy a qumráni közösség könyvtárában is megvolt.
- Dániel könyve szerepel a Septuagintában, amely Kr. e. 250 körül, tehát a makkabeus korszak előtt keletkezett.
- Josephus Flavius Antiquitates c. műve VIII. fejezetének egy részlete (A zsidók története, Gondolat Kiadó, Budapest, 1966, 42-43. o.):
„[Nagy] Sándor Gáza elfoglalása után azonnal Jeruzsálem ellen indult... Jojada főpap... mikor hírt vett, hogy a király már nincs messze a városától, a papokkal és a város népével együtt, más népeknél soha nem látott ünnepélyes menetben vonult ki a városból, egészen addig a helyig, amelynek Szafin a neve... Sándor... először a főpapot köszöntötte... A zsidók kíséretében bevonult a templomba, a főpap utasítása szerint áldozatot mutatott be Istennek, és a főpapot és a papokat a legnagyobb tisztelettel tüntette ki. Amikor Dániel könyvét is megmutatták neki azzal a jövendöléssel, hogy egy görög ember pusztítja el majd a perzsa birodalmat, ezt a célzást is önmagára vonatkoztatta, és örömmel bocsátotta el a népet.”
Történelmi tény, hogy Nagy Sándor nem rombolta le Jeruzsálemet, és hogy a zsidók sok kiváltságot kaptak tőle, amelyekre még a római korszakban is folyvást hivatkoztak, mivel a rómaiak tisztelték a hellén hagyományokat.
- Jézus Krisztus Mát 24,15-ben idézett kijelentése szerint „Dániel próféta szólt”, jövendölt előre Jeruzsálem sorsáról.

A könyv elhelyezkedése:

Dániel könyve különböző helyen található a héber illetve a görög nyelvű – Septuaginta – Bibliában:

- A héberben az iratok között található → Három nagy egységből áll a héber Biblia → Első: Tóra (Mózes öt könyve); Második: Prófétai könyvek (21 könyv); Harmadik: Íratok (13 könyv). Itt, az utolsó nagy egységben található meg Dániel könyve, Eszter és Ezsdrás könyve között. Egyébként az írások között szerepelnek a Zsoltárok is.
- A Septuagintában a profétai könyvek között szerepel.
- A magyar felosztásban a nagy próféták között kapott helyet, Ézsaiás, Jeremiás és Ezékiel után.

A könyv irodalmi műfaja:

Apokaliptikus könyv (nyilvánvalóvá tesz, világossá akar tenni).

Az ószövetségben nem Dániel könyve az egyetlen apokaliptikus tartalommal bíró könyv, de ez a legjellegzetesebb. Próza műfajnak szoktuk nevezni, nagyon kevés költészetet tartalmaz. Jellemző rá a jelképek bőséges használata. Fontos, hogy ezeket a szimbólumokat más bibliai könyvekkel együtt értelmezzük.

A könyv szerkezete:

A könyv két jól elválasztható részre osztható, az első hat fejezetre, amelyek történeti részek, és a második hat fejezetre (7–12. fejezet), ezek főleg profetikus témák. Ennek ellenére a könyv irodalmilag egységet alkot. Az első hat fejezetben is találunk prófétai részt- 2. fejezet - amely alapját képezi a későbbi prófétai részeknek.

Történeti háttér:

Egy új birodalom van születőben, az Új-Babiloni hatalom felemelkedésének időszaka ez. Júda az egyiptomi-asszír szövetséget támogatja, mely döntő vereséget szenved Kr.e. 605-ben. Ezután kerül sor Jeruzsálem első babiloni ostromára és elbukására. Az első fogolycsapattal érkezik Babilonba Dániel, Sidrák, Misák, Abednégó – nemesi ifjak, fiatal emberek – akiket át akarnak nevelni, és rajtuk keresztül elérni Júda gyarmatosítását.

A könyv vázlata

I. Történelmi szakasz, 1:1-6:28

- A. Dániel és társai neveltetése, 1:1-21
 - 1. Az első fogság Júdából Babilonba, 1:1, 2
 - 2. Dánielt és társait kiválasztják a király szolgálatára, 1:3-7
 - 3. Dániel engedélyt kap, hogy Isten törvényei szerint élhessen, 1:8-16
 - 4. Sikeres tanulás és vizsga, majd a király szolgálata, 1:17-21
- B. Nabukodonozor álma a nagy állóképről, 2:1-49
 - 1. Nabukodonozort megzavarja az álma, 2:1-11
 - 2. A bölcsek kivégzésének elrendelése és visszavonása, 2:12-16
 - 3. Dániel megismeri az álmot, hálát mond, 2:17-23
 - 4. Dániel elmondja az álmot a királynak, 2:24-35
 - 5. Dániel elmagyarázza az álmot, 2:36-45
 - 6. Nabukodonozor elismeri Isten nagyságát, 2:46-49
- C. Dániel három társának sikeres szabadulása a tüzes kemencéből, 3:1-30
 - 1. Nabukodonozor szobrot állít, imádatot követel, 3:1-7
 - 2. A három hűséges héber ifjú nem imádja a szobrot, 3:8-18
 - 3. Isteni közbeavatkozással megszabadulnak, 3:19-25
 - 4. Nabukodonozor vallástétele és rendelkezése, előléptetés, 3:26-30
- D. Nabukodonozor második álma, megaláztatása és visszaállítása, 3:31-4:34
 - 1. Nabukodonozor elismeri Isten erejét és hatalmát, 3:31-4:6
 - 2. Az álom leírása, 4:7-16
 - 3. Dániel megmagyarázza az álmot, 4:16-24
 - 4. Nabukodonozor bukása és visszaállítása, 4:24-33
 - 5. Nabukodonozor dicséri a menny Istenét, 4:34
- E. Belszár lakomája, elveszíti királyságát, 5:1-31
 - 1. Belszár megszentelteleníti a templom edényeit, 5:1-4
 - 2. Titokzatos írás a falon, 5:5-12
 - 3. Dániel magyarázata, 5:13-28
 - 4. Dániel elismerése, Babilon bukása, 5:29-31

- F. Dániel megszabadítása az oroszlánok verméből, 6:1-28
1. Dániel felemeltetése és kollegái irigysége, 6:1-5
 2. Dárius imádkozást korlátozó rendelete, 6:6-9
 3. Dániel vét a rendelet ellen, bevádolják, 6:10-17
 4. Dániel szabadulása, vádolóinak elítélése, 6:18-24
 5. Dániel Istenének nyilvános elismerése, 6:25-28

II. **Prófétai szakasz, 7:1-12:13**

- A. Dániel második profétai üzenete, 7:1-28
1. A négy fenevad és a kis szarv, 7:1-8
 2. Ítélet és az emberfia örök uralkodása, 7:9-14
 3. Egy angyal megmagyarázza az álmodat, 7:15-27
 4. Dániel érzései, 7:28
- B. Dániel harmadik profétai üzenete, 8:1-9:27
1. A kos, a kecskebak és a szarvak, 8:1-8
 2. A kis szarv és gonoszsága, 8:9-12
 3. Idő prófécia a szentély megtisztításáról, 8:13, 14
 4. Gábrriel megmagyarázza a prófécia első szakaszát, 8:15-26
 5. Dániel belebetegszik az üzenet mondanivalójába, 8:27
 6. Dániel helyreállításért könyörög, megvallja népe bűnét, 9:1-19
 7. Gábrriel megmagyarázza a prófécia további részét, 9:20-27
- C. Dániel negyedik profétai üzenete, 10:1-12:13
1. Dániel börtöl, 10:1-3
 2. Egy férfi megjelenik Dánielnek, ennek hatása, 10:4-10
 3. A férfi beszélni kezd Dánielhez, 10:11-11:1
 4. Látomás jövőbeni történelmi eseményekkel kapcsolatban, 11:2-12:3
 5. A „csodás dolgok” időtartama; személyes ígéret Dánielnek, 12:4-13

(The Seventh-Day Adventist Bible Commentary, Volume 4, Review and Herald Publishing Association, Hagerstown, MD 21740, 1977.)